

Suplemento
realizado
por ADEGA

Cuarta feira,
5 de decembro
de 2018
Número 18

Caderno de
análise sobre
ecoloxismo
e o ambiente
en Galiza.
Coordinación:
Manuel Soto
Castiñeira

Despois de 5 días de xuízo e de 11 anos de espera, quedaba visto para sentenza o xuízo penal por delito de prevaricación urbanística contra o alcalde, a Comisión de Goberno e a arquitecta municipal do Concello de Barreiros. Como acusación particular, ADEGA entende que de non haber condena, estaríase dando lugar a un mal precedente penal que implicaría a inutilidade de toda a lexislación urbanística e un inaceptábel agravio comparativo, con aqueles concellos e cunha maioría da cidadanía que si cumpren. Xuízo e sentenza teñen un significado acrecentado por chegaren nun momento en que a sociedade, a todos os niveis, intensifica a busca da sustentabilidade e a loita contra a degradación ambiental. >>>>> **2-3**

Barreiros: ilegalidade urbanística e impacto ambiental a xuízo

Froilán Pallín, secretario xeral de ADEGA >>> 4-5

“No caso Barreiros, non cabe pensar nunha sentenza absolutoria”

Montserrat Recalde e Comba Campoi, do movemento ‘Máis talento, menos cemento’ >>> 8

“Buscábamos outro futuro para Barreiros, un concello rural bañado polo mar”

Colaboracións: Daniel López Vispo, Belén Rodríguez, Ramsés Pérez, Fins Eirexas.

Visto para sentenza

Cunha Xunta xa retirada da acusación

O pasado 14 de novembro quedaba visto para sentenza o xuízo penal contra o alcalde do Concello de Barreiros e demais membros do equipo de goberno do Partido Popular e contra a arquitecta municipal por un presunto delito de prevaricación urbanística. Todo comezou en xaneiro do 2006 cunha Comisión de Goberno Municipal que veu outorgando licenzas urbanísticas en base a unhas obsoletas normas subsidiarias do ano 1994, a pesar das advertencias da Consellaría e da Dirección Xeral de Urbanismo sobre a entrada en vigor da lei do Solo de Galicia entón vixente.

Daniel López Vispo

Avista oral chegou 9 anos máis tarde, mais o destacable é que finalmente chegara a celebrarse, pois detrás deste xuízo hai moi poderosos intereses económicos de bancos, promotores, construtores e especuladores de solo. A primeira pica contra deste xuízo foi a inexplicable retirada dos Contenciosos Administrativos por parte do goberno da Xunta do Sr. Feixoo: como pode xustificarse continuar a vía penal iniciada polo goberno anterior (o "bipartito") contra unhas licenzas sospeitosas de ilegalidade se a mesma Administración Urbanística da Xunta con todo o seu goberno viña a legalizar pola vía de feito a actuación urbanística do Concello de Barreiros?

Asegunda pica foi, despois, a aprobación por parte do Consello da Xunta do chamado "Plan Sectorial" para "a mellora e ampliación das infraestruturas básicas de saneamento, abastecemento e rede viaria no termo municipal de Barreiros": para que perseguir pola vía penal unhas actuacións urbanísticas que o Plan Sectorial acabaría por declarar legalizadas?

Non é, pois, de estrañar que, por dúas veces, o Xulgado Instructor declarara o sobreseimento desta causa penal. A primeira vez, con descarada ousadía por parte dun xuíz ao día seguinte de ser nomeado para o cargo.

Agardando sentenza

Tanto para o Ministerio Fiscal como para a avogada da acusación particular exercida por ADEGA, no xuízo oral, con testemuñas dunha e doutra parte, quedou eficientemente probada a prevaricación das persoas acusadas, -principalmente do alcalde e da arquitecta municipal-, por canto que non é crible que puidesen descoñe-

cer tanto as sucesivas advertencias de ilegalidade por parte da Dirección Xeral de Urbanismo (ratificadas por sucesivas sentenzas do Tribunal Superior de Xustiza de Galiza) como as da propia secretaria municipal. Tampouco é crible que as parcelas afectadas polos 45 expedientes de denuncia estivesen dotadas de todos os servizos urbanísticos básicos cando, en algunha das licenzas, mesmo se propoñían fosas sépticas para o tratamento de augas residuais ou cando algunhas testemuñas viñeron a recoñecer restricións de horario no acceso á auga potable durante os meses de verán.

Pero, sobre todo, dúas probas obxectivas resultan totalmente incontestables ao respecto. A primeira é a promoción por parte do concello de Barreiros dun convenio cos promotores (o chamado convenio da auga) para a ampliación e mellora do subministro de auga potable. A

segunda, a participación do Concello nun convenio para o referido "Plan Sectorial...". O seu propio nome resume as carencias de servizos básicos nas urbanizacións aprobadas.

A vista destas probas, para ADEGA, que exerce a acusación particular,

non cabe esperar máis que unha sentenza condenatoria con inhabilitación para o exercicio de cargo público para o alcalde e membros da comisión de Goberno Municipal e de suspensión de funcións para a arquitecta municipal. Calquera outra cousa sería unha invitación á continuidade na prevaricación. E, por suposto, a sentenza debe incluír a anulación das correspondentes licenzas urbanísticas.

A demanda urbanística en Barreiros

O actual termo municipal de Barreiros, -que ata mediados do século XIX levou o nome de Cabarcos-, era e segue sendo un concello maiorita-

riamente rural cunha poboación en continuo descenso desde os case 5.400 habitantes de 1920 aos apenas 2.950 do último censo municipal do 2017. Porén, desde os anos 60 en que o mestre e alcalde Casiano Moreno promove a urbanización San Bartolo sobre uns terreos abandonados que antes pertencían ao Ministerio da Guerra, esta poboación incrementase considerablemente, sobre todo os fins de semana, chegando mesmo, nos últimos anos, a case quintuplicarse, sen dúbida atraída polas súas extensas praias e a unha percepción xeneralizada dun certo cambio na climatoloxía da zona.

Daniel López Vispo é membro da Xunta Directiva de ADEGA, asociación da que tamén foi secretario xeral.

Á esquerda, imaxe satélite do proceso de urbanización de Barreiros. Abaixo, macroedificio, inacabado unha década máis tarde.

O futuro en tres tempos

dunha demanda estacional, e face-lo sobre terreos rústicos, en parcelas sen viario urbano, auga, luz, sumidoiros, telefonía, etc., e sen estudos de viabilidade do seu subministro vai contra toda racionalidade urbanística, e só pode derivar en impactos económicos, sociais e ambientais inaceptables.

Como xa se viu, a carencia das imprescindibles dotacións urbanísticas acabaron recaendo, non sobre os promotores beneficiarios do uso urbanístico do solo, senón sobre o resto da poboación. Outro tanto cabe dicir da falta de cesión ao concello do 10% do solo e da falta de planificación das reservas de solo para zonas verdes e equipamentos sociais (centros de ocio, vivendas sociais, etc.), que recaerán sobre o resto de propietarios de solo sen que teña habido previamente unha equidistribución de todas esas cargas.

Os impactos ambientais van desde os riscos para a saúde ambiental e social, pola carencia deses servizos, até a intensa artificialización de todo o espazo do litoral da rasa cantábrica que linda con espazos da Rede Natura e de especial protección para as aves como a ZEC Foz Masma e As Catedrais.

Pasado: fronte á actitude do goberno municipal de Barreiros, as sucesivas sentenzas do TSXG non tardaron en dar a razón ás denuncias e avisos de ilegalidade feitos desde a Dirección Xeral de Urbanismo durante o goberno bipartito.

Presente: coa reentrada do PP no Goberno da Xunta no 2009, o empeño de Feixoo por deconstruír o traballo do bipartito tamén chegaría ao Concello de Barreiros, non tardando en retirar os recursos no Contencioso Administrativo contra as licenzas outorgadas, e mesmo promover a súa legalización mediante o referido "Plan Sectorial". Ante o recurso de ADEGA, este Plan Sectorial foi anulado por sentenza do 6 de xuño de 2013 do TSXG, sen que isto evite novas intencións de legalización.

Futuro: o fallo desta sentenza vai ser transcendental para o futuro urbanístico do Concello de Barreiros (e de toda Galiza), pois unha sentenza exemplar é imprescindible para emprender o camiño da sustentabilidade. Ao menos, mentres non cheguen novos aires que aparten das institucións os intereses especulativos do negocio do ladrillo.

Sobre esta demanda estacional, a especulación urbanística de promotores e intereses bancarios non tardou en aparecer, e fíxoo da man dun goberno municipal con afinidade cara a estes intereses especulativos, e dun alcalde que exerce tamén como axente e representante dos intereses (inmobiliarios incluídos) do Banco Santander na comarca.

Irracionalidade urbanística e non sustentabilidade

Promover a construción de máis de 6.500 novas vivendas sen un previo estudo das previsións demográficas de poboación, baixo a única premisa

ADEGA exerce a acusación particular no caso Barreiros. Considera demostradas e inxustificables as reiteradas ilegalidades urbanísticas e agarda unha sentenza condenatoria, para o que pide un ano de prisión por cada licenza urbanística outorgada e anos de inhabilitación. Coa loita destes anos, conseguíuse paralizar a continuación destas desfeitas, pero a asociación dubida da posibilidade de restauración e denuncia a actuación recente da Xunta. **Froilán Pallín, secretario xeral de ADEGA**, explícanos os pormenores deste xuízo e a problemática ambiental e urbanística que agocha.

«En Barreiros é imprescindible que se asuman responsabilidades por actuar á marxe da lei»

Belén Rodríguez

O nce anos despois da concesión de licenza, cal é o panorama urbanístico de Barreiros?

Barreiros é un concello cunhas fermosas praias e cunha rasa litoral única en toda a costa atlántica europea. Mais carece de planificación urbanística, previsións de solo para equipamentos e dotacións básicas, o que impide a consolidación dos núcleos. Hoxe segue a ser un desastroso exemplo do que non se debe facer.

Que significa que se construíu en áreas non consolidadas como solo urbano?

Significa que se deron licenzas para construír en espazos que non reúnen as condicións. Para poder levar a cabo a edificación de forma intensiva é requisito ter a condición de solar, con alumeado público, rúas e beirarrúas, abastecemento de auga e saneamento. Cómpre lembrar que en 2006 foron visados proxectos para máis de 6.500 novas vivendas. Pura especulación.

Desde o punto de vista ambiental e do aproveitamento de recursos naturais, cal é o resultado?

O que se fixo foi construír incumprindo todo tipo de ordenación urbanística, destruindo a contorna. Ao non ter servizos de ningún tipo, non se crean espazos urbanizados de calidade, e en vez de rúas temos pistas con buratos e charcas. Non se fixo nada para protexer o litoral, a biodiversidade, ou respectar as diferenzas entre parcelas rústicas e urbanas. Non se fixeron as preceptivas reservas

de zonas verdes, ou dotacións básicas como gardarías, espazos de xogo e lecer.

Que papel xogou a Xunta?

Durante o goberno bipartito, coa oposición de moitos alcaldes, intentouse poñer un pouco de orde en varios concellos, que non cumprían a lexislación urbanística. No caso de Barreiros anulouse o seu planeamento e paralizáronse as concesións de novas licenzas, que ao noso xuízo, en moitos casos non eran legais. Neste punto é preciso lembrar a coraxe de Ramón Lueje, que fora nomeado director xeral de Urbanismo, un home rigoroso e coherente, que intentou facer un bo traballo a pesar das presións recibidas, incluídas as de moitos alcaldes do seu partido. Nese momento, a Xunta presentou varios recursos contencioso-administrativos contra estas licenzas, as 45 promocións nas que se centrou este xuízo. Coa chegada de Núñez Feixoo ao poder, todo cambiou e foron retirados os recursos no contencioso. Para a Xunta, Barreiros ficou sen opcións de reparación urbanística.

“NON SE FIXO NADA PARA PROTEXER O LITORAL E A BIODIVERSIDADE, NIN RESPECTAR AS DIFERENZAS ENTRE PARCELAS RÚSTICAS E URBANAS”

ADEGA tamén é crítica coa Axencia para a Protección da Legalidade Urbanística (APLU). Por que?

A creación e posta en funcionamento da APLU tamén foi un dos labores positivos que puxo en marcha Ramón Lueje. Consideramos que a APLU é unha boa idea e ten potencialidade para ser útil contra o urbanismo especulativo, as ilegalidades, a discriminación e a arbitrariedade. Porén, hoxe os seus responsables políticos fan que se comporte de xeito discriminatorio. Sancionan algunhas construcións ilegais, e chegan

en contadas ocasións a ordenar a súa demolición, normalmente casas en contornas rurais, non actuando cando se trata de grandes promocións inmobiliarias. Son fortes cos débiles, e débiles cos poderosos.

En 2013, o TSXG fallaba a favor de ADEGA e anulaba o acordo do Consello da Xunta que pretendía legalizar esta desfeita urbanística...

A Xunta pretendía levar a cabo un Plan Sectorial para dotar os servizos que non tiñan a maioría das promocións inmobiliarias, co que buscaba legalizar todo o edificado. Eran 14 millóns de euros que pagabamos todos e todas as contribuíntes, cando debían facelo os promotores. ADEGA conseguiu que non se consolidase este xeito de facer urbanismo. Nunha reunión co entón conselleiro de Medio Ambiente, Agustín Hernández, dixémoslle que Touriñán e Barreiros non ían saír adiante. Fomos capaces de paralizar estas dúas desfeitas, co apoio e colaboración de moitos galegos e galegas solidarias que non se quedan na casa agardando que as cousas se solucionen soas.

O alcalde descarga responsabilidades sobre a daquela secretaria municipal...

Unha secretaria municipal responsable non podería ter informado que unha parte importante das licenzas concedidas compren coa normativa urbanística, mais en Barreiros ten pasado de todo ao longo destes últimos anos, escoitas, ameazas, expedientes disciplinarios, denuncias nos xulgados e na fiscalía tamén. Cóntame que o medo era real. Pasarlle a responsabilidade a anterior secretaria reflicte covardía. Non é crible que o alcalde non

coñecese os informes negativos ou que non tiña acceso os mesmos.

Cal foi a postura da arquitecta municipal?

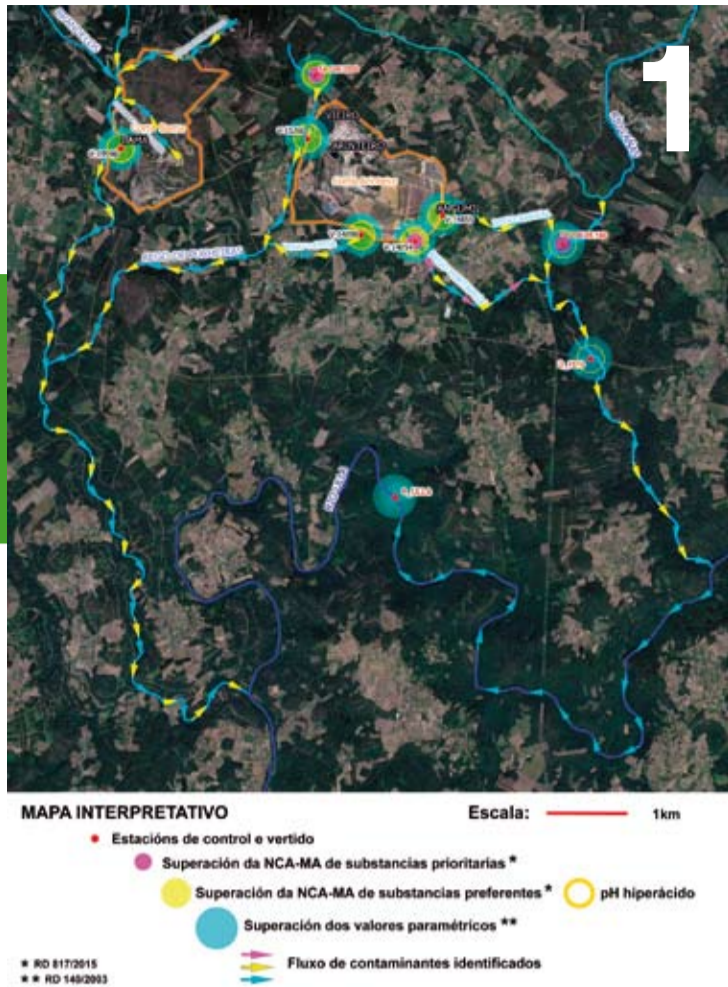
Os informes que asinaba, en moitos casos, non se correspondían coa realidade, só con pasear por Barreiros, un dáse conta de que os edificios construídos non deberían ter informes favorables. Nestes casos as declaracións dos inspectores e técnicos da Xunta e da APLU foron contundentes. É preciso que non só os cargos políticos, senón tamén os funcionarios e técnicos informantes, teñan as sentenzas que se merezan, coas penas e as inhabilitacións que legalmente procedan. Aínda seguen existindo técnicos que informan proxectos da “súa” oficina, ou de “amigos”. Todos, políticos e técnicos, deben pagar as súas corrupcións. Diciamos que isto é Europa, pois que se vexa.

Que consecuencias tería unha sentenza absolutoria?

Que neste país nunca pasa nada. Tamén un claro agravio comparativo, en relación a outros cidadáns, que ou ben non lles concederon a licenza preceptiva, ou logo dalgunha denuncia as súas vivendas fosen derribadas. É imprescindible que se asuman as responsabilidades, por actuar á marxe da lei, xa que en Barreiros sucederon graves incumprimento da normativa urbanística.

Ten solución a desfeita urbanística de Barreiros?

Penso que non ten amaño, é moi grande, indiscriminada e totalmente diseminada ao longo de todo o concello, fundamentalmente entre a estrada da costa e a primeira liña de praia. O que si se fixo foi parar.

— Mina de Touro: a empresa reconece a contaminación mais teima en reabrir

Perante as evidencias e datos oficiais que confirman a contaminación provocada pola mina e as graves eivas do proxecto sinaladas pola Xunta, a empresa reconece a evidencia mais foxe de calquera responsabilidade.

Asume que todos os impactos e a contaminación das augas superficiais e soterradas debéronse “a la ausencia de medidas protectoras, correctoras y mejores técnicas disponibles” e á “no ejecución de actuaciones de restauración y clausura”. Non pode negar a evidencia, mais desenténdese da súa responsabilidade e nin sequera fai propósito de emenda, fiándoo todo ás bondades do proxecto de reapertura, como se alongar a explotación fixese desaparecer os riscos e a contaminación da antiga mina, e non os magnificase.

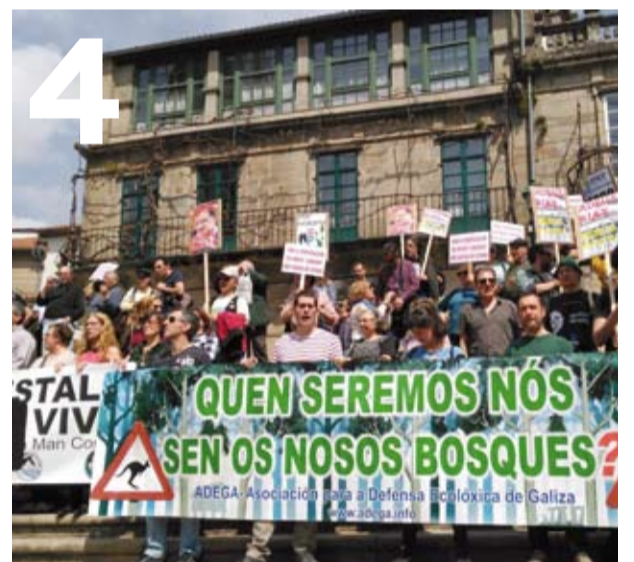
Actualidade ambiental en imaxes

2

— Rexeitada no Parlamento a toma en consideración da ILP en defensa do bosque autóctono

Cos votos contrarios do PP (37), a abstención do PSOE (14) e o voto favorábel de En Marea e BNG (20), o martes 20 de novembro de 2018 o Parlamento galego rexeitou dar unha oportunidade aos nosos bosques fronte ao cambio climático, os lumes e os eucaliptos. Malia ao resultado da votación, a ILP xa acadou o seu principal obxectivo: implicar milleiros de persoas e centos de colectivos en defensa dos bosques e do rural galego. As organizacións promotoras agradecemosvos o apoio acadado. Consequimos tamén levar á rúa o debate sobre as consecuencias do monocultivo do eucalipto e visibilizar as alternativas de futuro para o monte.

4

— ADEGA e Mariña Patrimonio denuncian na Fiscalía a destrución do Castro de Trinidad (Mondoñedo)

ADEGA e Mariña Patrimonio informaron á Fiscalía de que a empresa propietaria da canteira do Monte da Trinidad puido ter ocasionado danos irreparables na meirande parte deste ben patrimonial, e que a Xunta de Galicia incumpriu o seu deber legal de protexelo, malia ter recibido varias denuncias, tanto por parte de particulares, como da Asociación de Fabricantes de Formigón e das propias ADEGA e Mariña Patrimonio. A isto hai que engadir que a Xunta tiña no seu poder diferentes informes arqueolóxicos alertando de que a canteira estaba a destruír o xacemento.

3

— Os bosques autóctonos, non as plantacións forestais, aliados contra o cambio climático

O 23 de novembro as entidades ecoloxistas celebramos o Día do Bosque Autóctono. Estes bosques son claves para a loita contra o cambio climático, mais non todas as árbores conforman bosques. As plantacións forestais monoespecíficas, quer de eucalipto, mesmo agravan a situación: non só non contribúen a fixar carbono neto, senón que deterioran os servizos ecosistémicos (retención de auga, biodiversidade, fertilidade do solo, etc.).

ADEGA traballa arreo na defensa ecolóxica de Galiza, como podes ollar neste breve resumo das últimas semanas. Non fiques parada: súmate á defensa ecolóxica de Galiza, visita a nosa web (www.adega.gal) e participa nos grupos activos ou faite socia/o.

— Venres 21 de decembro, solsticio na Eira da Xoana

Por noveno ano consecutivo, a Eira da Xoana celebrará o solsticio de inverno. Recollendo dos clásicos e das avoas a tradición, haberá lume (tizón de Nadal), convivio –e na sobremesa, tronco de Nadal–, palabra, música, festa! Celebramos o trunfo da luz sobre as tebras e a chegada dun novo ano.

— Entrega de composteiros nas parroquias de Lاراño e Villestro

Con este novo reparto xa son 100 composteiros entregados por ADEGA e o concello de Santiago de Compostela nas parroquias de Lاراño, Villestro, Figueiras e a Grixoa. Oito composteiros irán para a xestión de residuos orgánicos de oito centros sociais rurais. Unha vez entregados os composteiros faremos as visitas casa por casa para comprobar o bo funcionamento e resolver as dúbidas que poidan xurdir.

— Custodia do territorio no Monte da Fraga da Universidade da Coruña

Seguimos a ambientalizar o campus xunto á Oficina de Medio ambiente da UDC. Nesta ocasión estamos a elaborar un roteiro interpretativo polo Monte da Fraga, xa temos listo o trazado e agora estamos coa elaboración de textos informativos para engadir mediante un código QR nas balizas. Deste xeito o roteiro poderá ser autoguiado. Animamos a todas as persoas a que se acheguen a coñecer este espazo.

— “Lixo fashion week”

A “Lixo fashion week” chega á semana europea da prevención de residuos!! Hai unha chea de propostas para mudar algúns hábitos no consumo diario, facendo que a cantidade de residuos que xeramos sexa a menos posible. Pequenos xestos como o uso de friameiras, bolsas reutilizables, carriños da compra, e o comercio de proximidade ademais de evitar embalaxes innecesarias permiten un desenvolvemento da economía do noso rural.

— “Fauna d’aquí”, programa de roteiros de ADEGA-Lugo

O programa de roteiros “Fauna d’aquí” está dedicado ao coñecemento e posta en valor da fauna autóctona de Galiza. A segunda ruta deste programa tivo lugar o pasado domingo 18 de novembro, cunha andaina polo Veral. Baixo o título de “Rastrexando O Veral: na procura do mexillón de río e doutras pegadas”, visitamos a Aula da Natureza do Veral e camiñamos polo val do río Mera, seguindo os rastros deixados por mamíferos e outras especies.

— Con ADEGA e o Plan Revitaliza, o concello das Neves avanza na compostaxe

Desde o mes de outubro estase a implantar a compostaxe doméstica no concello das Neves, dentro do Plan Revitaliza da Deputación de Pontevedra. Xa se fixo a presentación en sete parroquias e entregáronse arredor de 240 composteiros individuais. Agora, ADEGA vén de comezar as visitas casa por casa para a explicación do proceso e a formación das persoas usuarias.

«Queríamos debater esa visión dominante da **especulación inmobiliaria** como única saída de futuro para Barreiros»

En 2010 xurdía en Barreiros, un “concello rural bañado polo mar”, o movemento de contestación social “**Máis talento, menos cemento**”, do que foron integrantes **Comba Campoi** e **Montserrat Recalde**.

Belén Rodríguez

Que papel cumpriu este movemento?

Visibilizar a oposición a ese modelo de crecemento, que se presentaba como unha grande oportunidade de progreso. Fixo emerxer as voces “dos outros”, e espertar conciencias adormecidas. O pelotazo urbanístico de Barreiros supuxo uns ingresos inesperados que complicaban artellar unha contestación.

Que tipo de accións desenvolveu?

Procuramos integrar activismo, creatividade e entretemento, humor e música como eixe vertebrador da crítica política. A través das redes sociais

“ALÍ ONDE SE EDIFICOU MASIVAMENTE, A MAIORÍA DA VECIÑANZA APOIABA O MODELO”

e de xuntanzas abertas buscamos o contacto entre as persoas que estaban contra ese modelo, independentemente doutro tipo de filiacións ideolóxicas, articularnos como grupo e fixar obxectivos e accións colectivas. Visitas a modelos máis humanistas de desenvolvemento, merchandising, I Festa de exaltación do cemento, o vídeo Imaxina Barreiros... Mais o alcalde e a maioría dos construtores negáronse a participar, vese que o debate non era o seu.

Conseguíuse crear masa crítica co urbanismo de Barreiros?

Quen nos comprometemos no movemento xa éramos persoas críticas co modelo. Pero fomos minoría. Alí onde se edificou masivamente, a maioría da veciñanza apoiaba o modelo, que identificaba cunha forma rápida e doada de progreso. Se cadra coa crise, a creba das caixas e a evi-

dencia dun sistema corrupto, xa ven as cousas doutro xeito. En Barreiros leva gobernando o PP case dende que chegou a democracia, e iso evidencia a conformidade cun modo de facer política.

Que consecuencias tivo aquel andazo urbanizador?

Construtores arruinados, edificios embargados que pasaron a mans da banca; compradores de vivendas sobre plano que perderon o 50% do investido... Aldeas pantasma no inverno hiperpoboadas no verán, ausencia de infraestruturas, contaminación das praias por augas fecais, destrución da paisaxe... Tamén os primeiros choques entre a veciñanza e os novos poboadores temporais que conciben o rural como “locus amoenus” onde non pode cheirar mal nin debe haber ruidos que lles perturben o descanso.

Como vedes o futuro?

Non percibimos un futuro diferente. Tratarán de venderse os pisos que quedaron sen vender en canto se poida. Se os equilibrios políticos son os mesmos, moito tememos que non se porán en marcha alternativas económicas para o rural que non pasen por plantacións de eucaliptos e venda de pisos.

E a nivel máis xeral?

Somos pesimistas. Ao lado de Barreiros, máis de 4.000 persoas pateando diariamente en tempada alta un espazo natural protexido como a praia das catedrais é a antítese de protección do medio. Fóra da comarca, a Xunta segue apostando polo monocultivo de eucalipto e non dá mostras de oposición á minería extractiva hipercontaminante... Os movementos cidadáns de resistencia teñen medios e capacidade de influencia política inmediata moito menores que os lobbys da madeira e da minaría.

Belén Rodríguez é vogal de comunicación de ADEGA.

Montse Recalde (arriba) é profesora na Facultade de Humanidades da USC en Lugo. Comba Campoi (abaixo) é profesora de ensino secundario, xornalista e actriz.